

- Ігрова терапія;
- Казкотерапія;
- Маскотерапія;
- Лялькотерапія;
- Акватерапія [1, с. 22-25].

Таким чином, арт-терапія може бути застосована до арт-об'єктів як корекційно-розвивальний інструмент у роботі з дітьми з порушеннями особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі НУШ. Арт-терапія може застосовуватися під час уроків для максимального розкриття творчого потенціалу дитини та пошуку творчих засобів вираження, які найкраще відповідають її здібностям та потребам.

Елементи арт-терапії пропонуються використовувати не лише на уроках мистецьких дисциплін, а й на інших навчальних предметах, що надає унікальну можливість підвищити ефективність інклюзивної освіти та допомогти учням набутти ключових компетентностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вовк, О.А. Соціалізація дітей з особливими освітніми потребами методами арт-терапії. Дитина з особливими потребами. Київ. 2020, С. 22-25.
2. Вознесенська О., Мова Л. Арт-терапія в роботі практичного психолога : Використання арт-технологій в освіті. Київ: Шк. світ, 2007. 120 с.
3. Коваль Л.В., Компанець Н.М., Лапін А.В., Квітка Н.О., Луценко І.В. Особлива дитина в інклюзивному дошкільному навчальному закладі. Київ: 2018. 367с. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/711769/>.
4. Нікішина Л.Т. Адаптована програма з арт-терапії для дітей з обмеженими можливостями. URL: <http://corr.ks.ua>.

ПРИРОДА ЯК ЗАСІБ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Харковець А. В.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Мельничук Л. Б.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Сучасні екологічні проблеми, які щоразу постають перед людством, зумовили актуальність виховання у молодого покоління любові та поваги до природи та її ресурсів; необхідність формування екологічної культури, починаючи з дошкільного віку, адже нові світоглядні орієнтири і завдання актуалізували проблему ставлення дитини до природи, корекції ціннісних орієнтацій і утвердження гуманістичних соціально-моральних позицій щодо використання природи суспільством. Відтак, одним з пріоритетних завдань сучасних закладів дошкільної освіти є виховання молодого покоління в душі дбайливого, бережливого ставлення до природи, здатності вирішувати питання раціонального природокористування, захисту і відтворення природних багатств землі.

Старший дошкільний вік є сензитивним періодом для усвідомлення дитиною моральних якостей, морального виховання особистості. Таким чином, дослідження природи як засобу морального виховання дітей старшого дошкільного віку є актуальним, оскільки воно сприяє формуванню екологічної свідомості, соціальної емпатії, моральних цінностей та забезпечує їхній фізичний та емоційний розвиток.

Проблема морального виховання дітей дошкільного віку була предметом наукових розвідок таких учених, як І. Бех, Н. Гавриш, О. Запорожець, В. Ліщук, Т. Садова, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, Н. Химич, О. Панченко та ін.

Моральне виховання дітей старшого дошкільного віку – це процес формування моральних цінностей, принципів та навичок у дітей з метою розвитку їх моральних уявлень та становлення їхньої моральної поведінки. Цей етап виховання є важливим для встановлення основних моральних принципів, які будуть впливати на дитину упродовж її життя [2].

Природа є потужним засобом розвитку моральних уявлень та формування моральних цінностей у дітей старшого дошкільного віку. Взаємодія з природою надає дітям унікального досвіду, який сприяє їхньому фізичному, емоційному та соціальному розвитку, а також моральному вихованню дітей дошкільного віку [4].

У процесі спілкування з природою діти дошкільного віку долучаються до першоджерел культури свого народу, особливостей бережного ставлення до природних багатств рідного краю. За допомогою краси природи, яка відображена в народному фольклорі, пропаганди культурних надбань формується уявлення про національну історію та культуру свого народу, що є засобом морального виховання дітей дошкільного віку.

Видатний педагог В. Сухомлинський активно пропагував використання природи як засобу морального виховання дітей. Він підкреслював важливість безпосереднього контакту дітей з природою та використання природних об'єктів в освітньому процесі. У своїх працях В. Сухомлинський описував різноманітні способи використання природи у моральному вихованні дітей. Він пропонував проводити уроки під відкритим небом, вивчати рослинний та тваринний світ у їхньому природному середовищі, спостерігати за природними явищами, розвивати увагу та спостережливість дітей. Ми погоджуємось з думкою В. Сухомлинського, що спостереження за природою допомагає розвивати в дітях

любов, почуття дружби, турботи та взаємодопомоги. Вони вчаться сприймати природу як свою другу батьківщину, цінувати красу та дивовижність життя, проявляти повагу до всього живого [2].

У свою чергу В. Фокіна – відома дослідниця в галузі педагогіки та морального виховання дітей також розглядає природу як важливий засіб морального виховання дітей. Вона стверджує, що взаємодія з природою сприяє розвитку естетичного сприйняття у дошкільників, адже вони навчаються сприймати природу як джерело краси, гармонії та емоційного задоволення. Це розвиває їхню здатність цінувати та дбати про красу оточуючого світу. Спостереження за природою допомагає дітям розуміти та співчувати потребам інших живих істот. Вони навчаються бачити та розуміти світові інтереси, страждання та потреби тварин, рослин та навколишнього середовища [5].

Природа як засіб морального виховання дітей старшого дошкільного віку має декілька важливих аспектів.

1. Відчуття природи. Взаємодія з природою допомагає дітям розуміти своє місце в світі та відчувати себе частиною природного середовища, розвиває відчуття приналежності до природи та розуміння, що вони несуть відповідальність за її збереження.

2. Розвиток спостережливості та уважності. Природа спонукає дітей до спостереження і детального аналізу довкілля. Вони набувають вмінь помічати маленькі деталі, взаємозв'язки та закономірності в природі, що сприяє розвитку їх спостережливості та уважності.

3. Виховання поваги та дбайливості. Взаємодія з природою вчить дітей поважати і цінувати красу і різноманіття природного світу. Вони навчаються бути дбайливими до рослин, тварин та оточуючого середовища.

4. Навчання в природі. Природа стає вчителем для дітей, яка надає безліч уроків та навчає важливим моральним принципам. Вони можуть вивчати цикли життя, взаємодію в екосистемах, взаємодопомогу та взаємозалежність у природі, що сприяє розумінню та усвідомленню моральних цінностей.

5. Сприяння екологічній свідомості. Взаємодія з природою сприяє формуванню екологічної свідомості у дітей дошкільного віку. Вони навчаються усвідомлювати вплив своїх дій на природне середовище, що сприяє розвитку екологічної відповідальності [1; 3].

Таким чином, природа має великий потенціал як засіб морального виховання дітей старшого дошкільного віку. Взаємодія з природою сприяє формуванню естетичного сприйняття, емпатії, екологічної свідомості та ціннісних орієнтацій у дітей. Природа надає можливість дітям розуміти гармонію та красу оточуючого світу, вчить їх цінувати природу як цінне джерело життя та виховує у них почуття поваги до всього живого. Спостереження за природою допомагає розвивати у дітей емпатію та співчуття, адже вони навчаються розуміти потреби живої природи. Взаємодія з природою сприяє фізичному розвитку дітей, вони отримують можливість активного руху, дослідження та експериментування, що сприяє розвитку координації рухів та загальної фізичної сили. Використання природи в моральному вихованні дітей старшого дошкільного віку сприяє

формуванню в них етичних цінностей, відповідальності та громадянської свідомості.

Отже, природа має важливе значення у процесі морального виховання дітей старшого дошкільного віку, оскільки вона сприяє розвитку їхньої естетичної, емоційної та соціальної сфери, формує в них ціннісні орієнтації та допомагає стати свідомими та відповідальними громадянами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Моральність особистості: стратегія становлення. Київ: УЗМН, 1991. 167 с.
2. Галузяк В. М. Ідеї морального виховання в теоретичній спадщині В. Сухомлинського. URL: <http://library.vspu.net/handle/123456789/1141>.
3. Каменєва Н.Г., Кондратьєва Н.Н., Каменєва Л.А. Світ природи і дитина. Методика екологічного виховання дошкільників: навчальний посібник для педагогічних училищ за спеціальністю «Дошкільна освіта». вид. 2-е, перероб., доп. Київ : Дитинство-прес, 2003. 345 с.
4. Природа у вихованні дітей дошкільного віку. URL: <http://studcon.org/pryroda-u-vyhovanni-ditey-doshkilnogo-viku?page=2>.
5. Фокіна В.Г. Екологічне виховання – це виховання моральності, духовності та інтелекту. *Дошкільне виховання*. 2005. №7, С. 11-14.

ЗАСТОСУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» ЯК ЗАСОБУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Хом'як О. А.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Огарь Л. В.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Освітній процес початкової школи вимагає від сучасного учня спрямованість інтересу на широке коло предметів і дій, різних за змістом і функцією; виділення зовнішніх якостей предметів, пізнання внутрішніх зв'язків і відношень, самостійної постановки пізнавальних задач і спроб розв'язати їх. Все це можливо завдяки дидактичним іграм, які виступають провідним засобом у формуванні пізнавальної діяльності молодших школярів.

Проблему формування пізнавальної діяльності учнів молодшого шкільного віку в освітньому процесі досліджували такі зарубіжні і вітчизняні педагоги та науковці, як Е. Баффі, Дж. Брунер, Е. Говен, К. Кімборльд, Б. Роуем, Х. Хеден, Н.